

ЮРИСДИКЦІЯ МІЖНАРОДНОГО КОМЕРЦІЙНОГО АРБІТРАЖНОГО СУДУ ЯК САМОСТІЙНОЇ ПОСТІЙНО ДІЮЧОЇ АРБІТРАЖНОЇ УСТАНОВИ (ТРЕТЕЙСЬКОГО СУДУ) В УКРАЇНІ

JURISDICTION OF THE INTERNATIONAL COMMERCIAL ARBITRATION COURT AS AN INDEPENDENT PERMANENT ARBITRATION INSTITUTION (ARBITRATION TRIBUNAL) IN UKRAINE

Кройтор В.А., д.ю.н., професор,
професор кафедри цивільного права та процесу
Харківський національний університет внутрішніх справ

Дана стаття присвячена проблемі визначення юрисдикції міжнародного комерційного арбітражного суду як самостійної постійно діючої арбітражної установи (третейського суду) в Україні.

У статті доводиться, що нині є актуальним питання щодо допустимості передачі певних категорій спорів на розгляд до міжнародного комерційного арбітражу. Констатовано, що проблема можливості розширення компетенції міжнародного комерційного арбітражу є малодослідженою і потребує додаткового наукового дослідження.

Автор зазначає, що роль міжнародного комерційного арбітражу як одного з альтернативних способів вирішення спорів постійно зростає. Більшість міжнародних контрактів укладається з відповідним арбітражним застереженням і з волевиявленням сторін передати спір на розгляд саме до міжнародного комерційного арбітражу.

В статті обгрунтовано, що фактично під компетенцією міжнародних комерційних арбітражів розуміється певна сукупність їх повноважень з вирішення спору по суті, а також повноважень з ведення розгляду справи, які гарантують виконання вимог справедливої процедури. Зазначено, що питання компетенції арбітражного суду та порядку встановлення наявності/відсутності такої компетенції має значне теоретичне і практичне значення.

Автор вважає за можливе розширення компетенції міжнародного комерційного арбітражного суду як самостійної постійно діючої арбітражної установи (третейський суд) в Україні. Подальше розширення компетенції міжнародного комерційного арбітражного суду буде сприяти гармонізації українського законодавства з законодавством Європейського Союзу, та забезпечить інвестиційну привабливість, розвантажить судову систему та зможе гарантувати сторонам правовідносин можливість вільно обрати спосіб вирішення спорів, залучаючи різні арбітражні інституції, зокрема Міжнародного комерційного арбітражного суду або Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України, та використовуючи усі їх переваги.

Ключові слова: юрисдикція судів, господарське судочинство, альтернативні способи вирішення спорів, арбітраж (третейський суд), Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України (ICAC), морська арбітражна комісія, міжнародний комерційний арбітраж, арбітражна угода, скасування рішень міжнародного комерційного арбітражу.

This article is focused on the problem of determining the jurisdiction of the International Commercial Arbitration Court as an independent permanent arbitration institution (arbitration tribunal) in Ukraine.

The author of the article has proved that the admissibility of transferring certain categories of disputes to international commercial arbitration is currently very relevant issue. It has been identified that the problem of the possibility to expand the jurisdiction of international commercial arbitration is poorly researched and requires additional scientific research.

The author has noted that the role of international commercial arbitration as one of the alternative methods of dispute resolution is constantly growing. Most of international contracts are concluded with an appropriate arbitration clause and with the will of the parties to refer the dispute to the International Commercial Arbitration Court.

It has been substantiated in the article that the competence of international commercial arbitrations is understood as a certain set of their powers to resolve disputes on the merits, as well as powers to conduct proceedings, which guarantee the fulfillment of the requirements of a fair procedure. It has been noted that the issue of the arbitration court jurisdiction and the procedure for establishing the existence / shortage of such jurisdiction has significant theoretical and practical meaning.

The author considers it possible to expand the jurisdiction of the International Commercial Arbitration Court as an independent permanent arbitration institution (arbitration tribunal) in Ukraine. Further expansion of the jurisdiction of the International Commercial Arbitration Court will contribute to the harmonization of Ukrainian legislation with the European Union laws, and will ensure investment attractiveness, decrease the burden on the judicial system and can guarantee the parties of legal relations the opportunity to freely choose the method of dispute resolution, involving various arbitration institutions, in particular the International Commercial Arbitration Court or the Maritime arbitration commission at the Ukrainian Chamber of Commerce and Industry by using all their advantages.

Key words: jurisdiction of courts, commercial court procedure, alternative methods of dispute resolution, arbitral procedure (arbitration tribunal), International Commercial Arbitration Court at the Ukrainian Chamber of Commerce and Industry (ICAC), Maritime Arbitration Commission, international commercial arbitration, arbitration agreement, annulment of international commercial arbitration awards.

Постановка проблеми. Постійно зростаючий розвиток економічних відносин нерозривно тягне збільшення спорів у сфері господарської діяльності. У зв'язку з такою тенденцією перед законодавцями та відповідно науковцями, які досліджують цю проблему, постає завдання у пошуку оптимальних шляхів вдосконалення процедур розгляду господарських справ. Останні, в свою чергу, можуть розглядатись не лише господарськими судами, але і несудовими органами цивільної юстиції, включаючи міжнародний комерційний арбітраж [1, с. 384].

Зазначеним й обумовлюється актуальність питання про допустимість передачі певних категорій спорів на розгляд до міжнародного комерційного арбітражу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Обмірковуючи останні публікації за темою цього дослідження, варто підкреслити, що діяльність міжнародного комерційного арбітражного суду як самостійної постійно діючої арбітражної установи (третейський суд) в Україні є предметом наукового опанування правників: Л. Винокурової [2], О. Волошук [3], В. Гуменюк [4; 5], К. Мирось [1], В. Нигнібиди [6], Д. Притики [7], Ю. Притики [7; 8], К. Спиридонової [9; 10; 11] та інші, які зробили значний внесок у дослідження цього питання. Разом з тим, проблема можливості розширення компетенції міжнародного комерційного арбітражу є малодослідженою і потребує додаткового наукового дослідження.

Мета статті полягає у виявленні перспектив розширення юрисдикції міжнародного комерційного арбітражного суду як самостійної постійно діючої арбітражної установи (третейського суду).

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні можуть утворюватися та діяти постійно діючі третейські суди та третейські суди для вирішення конкретного спору (суди ad hoc). Постійно діючі третейські суди та третейські суди для вирішення конкретного спору утворюються без статусу юридичної особи. Постійно діючий третейський суд очолює голова третейського суду, порядок обрання якого визначається Положенням про постійно діючий третейський суд.

В Україні діє декілька постійно діючих третейських судів. Міжнародний комерційний арбітражний суд є самостійною постійно діючою арбітражною установою (третейським судом), що здійснює свою діяльність згідно із Законом України «Про міжнародний комерційний арбітраж» [12].

Як вірно зазначає К. Спиридонова, що Міжнародний комерційний арбітраж є альтернативним способом вирішення комерційних спорів, що виникають між приватними особами, та щодо яких сторонам дозволяється укласти угоду про передачу такого спору не до державних судів, а до арбітражних установ [11, с. 23].

При цьому слід зауважити, що відповідно до ч. 1 ст. 2 Закону, термін «комерційний» тлумачиться широко і охоплює питання, що впливають з усіх відносин торгового характеру, – як договірних, так і недоговірних. Відносини торгового характеру включають такі угоди, не обмежуючись ними: будь-які торгові угоди про поставку товарів або надання послуг чи обмін товарами або послугами; угоди про розподіл, торгове представництво; факторні операції; лізинг; інжиніринг; будівництво промислових об'єктів; надання консультативних послуг; купівля-продаж ліцензій; інвестування; фінансування; емісія облігацій, надання забезпечення за облігаціями; банківські послуги; страхування; угоди про експлуатацію або концесії; спільні підприємства та інші форми промислового або підприємницького співробітництва; перевезення товарів та пасажирів повітрям, морем, залізничними та автомобільними шляхами. Під терміном «арбітраж» – будь-який арбітраж (третейський суд) незалежно від того, чи утворюється він спеціально для розгляду окремої справи, чи здійснюється постійно діючою арбітражною установою, зокрема Міжнародним комерційним арбітражним судом або Морською арбітражною комісією при Торгово-промисловій палаті України [12].

Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України (ICAC) – одна з найавторитетніших інституцій Центральної та Східної Європи. Як зазначено на сайті Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України (ICAC) з моменту заснування ICAC здійснив розгляд понад 11000 справ, щорічно приймаючи до розгляду в середньому 300–600 справ. Зазвичай сторонами у справах є представники в середньому з 50–55 країн. Арбітражний розгляд ICAC відповідає найкращим світовим стандартам, а рішення інституції успішно виконуються у 110 країнах світу [13].

Як зазначив у своєму звіті Голова Міжнародного комерційного арбітражного суду та Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України М. Селівон: «2023 рік для України та Українського народу став ще одним роком боротьби за незалежність та свободу. МКАС і МАК при ТПП України (ICAC та UMAS), гідно подолавши від початку збройної агресії РФ всі виклики 2022 року, спрямували зусилля у 2023 році на підвищення інституційної стійкості та спроможності арбітражних інституцій ефективно працювати у складних безпекових та економічних обставинах, щоб надати сторонам всі правові та організаційні мож-

ливості арбітражного розгляду за найвищими світовими стандартами. І статистичні дані довели, що нам це вдалося. Так, в 2023 році ICAC прийняв до провадження 584 справи, що на 56,6% більше, ніж у 2022 році (373 справи), і майже вдвічі більше, ніж у 2021 році (298 справ). При цьому, 93,4% справ було розглянуто у строк, що не перевищив 6 місяців. У 2023 році ICAC оновив Рекомендаційний список арбітрів на 2024–2028 роки, який включає 115 досвідчених науковців і практикуючих юристів з 38 країн світу, з них 62% – фахівці іноземних країн. Вперше до Рекомендаційного списку включені арбітри з таких країн як Бельгія, Єгипет, Греція, Ізраїль, Іспанія, Кіпр, Швейцарія. Створено можливість переглядати список арбітрів з метою їх призначення за фільтрами спеціалізацій, мови та громадянства. Значно розширено кількість арбітрів з розгляду інвестиційних спорів, спорів у сферах будівництва та IT» [14].

Важливим чинником, що обумовлює юрисдикцію міжнародного комерційного суду є його компетенція, котра визначається Законом України «Про міжнародний комерційний арбітраж», положеннями про Міжнародний комерційний арбітражний суд та Морську арбітражну комісію, а також низкою міжнародних договорів.

Відповідно ст. 1 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» до міжнародного комерційного арбітражу можуть за угодою сторін передаватися:

- спори з договірних та інших цивільно-правових відносин, що виникають при здійсненні зовнішньоторговельних та інших видів міжнародних економічних зв'язків, якщо комерційне підприємство хоча б однієї із сторін знаходиться за кордоном;

- спори підприємств з іноземними інвестиціями і міжнародних об'єднань та організацій, створених на території України, між собою, спори між їх учасниками, а так само їх спори з іншими суб'єктами права України; а також

- спори між адміністратором за випуском облігацій, який діє в інтересах власників облігацій відповідно до положень Закону України "Про ринки капіталу та організовані товарні ринки", та емітентом облігацій та/або особами, які надають забезпечення за такими облігаціями, якщо принаймні одна зі сторін спору є підприємством з іноземними інвестиціями [12].

Зазначена норма дозволяє визначити коло спорів із «іноземним елементом», які можуть бути розглянуті міжнародним комерційним арбітражним судом [11, с. 24].

Зовнішньоекономічні відносини, спори з яких можуть бути передані на вирішення Міжнародного комерційного арбітражного суду, стосуються, зокрема, відносин купівлі-продажу (поставки) товарів, виконання робіт, надання послуг, обміну товарами та/чи послугами, перевезення вантажів і пасажирів, торгового представництва і посередництва, оренди (лізингу), науково-технічного обміну, обміну іншими наслідками творчої діяльності, спорудження промислових та інших об'єктів, ліцензійних операцій, інвестицій, кредитно-розрахункових операцій, страхування, спільного підприємства та інших форм промислової і підприємницької кооперації.

Морська арбітражна комісія є самостійною постійно діючою арбітражною установою (третейським судом), що здійснює свою діяльність згідно з Законом України «Про міжнародний комерційний арбітраж».

Морська арбітражна комісія вирішує спори, які впливають з договірних та інших цивільно-правових відносин, що виникають із торгового мореплавства, незалежно від того, чи є сторонами таких відносин суб'єкти українського та іноземного або лише українського чи тільки іноземного права.

Зокрема, Морська арбітражна комісія вирішує спори, що впливають із відносин:

- 1) щодо фрахтування суден, морського перевезення вантажів, а також перевезення вантажів у змішаному плаванні (ріка – море);

2) щодо морського буксирування суден та інших плаваючих засобів;

3) щодо морського страхування і перестраховування;

4) пов'язаних з купівлею-продажем, заставою та ремонтом морських суден та інших плаваючих засобів;

5) щодо лоцманської і льодової проводки, агентського та іншого обслуговування морських суден, а також суден внутрішнього плавання, оскільки відповідні операції пов'язані з плаванням таких суден морськими шляхами;

6) зв'язаних з використанням суден для здійснення наукових досліджень, видобування корисних копалин, гідротехнічних та інших робіт;

7) щодо рятування морських суден або морським судном судна внутрішнього плавання, а також щодо рятування в морських водах судном внутрішнього плавання іншого судна внутрішнього плавання;

8) зв'язаних з підніманням затонулих у морі суден та іншого майна;

9) зв'язаних із зіткненням морських суден, морського судна і судна внутрішнього плавання, суден внутрішнього плавання у морських водах, а також із заподіянням судном пошкоджень портовим спорудам, засобам навігаційної обстановки та іншим об'єктам;

10) зв'язаних із заподіянням пошкоджень рибальським сітям і іншим знаряддям лову, а також з іншим заподіянням шкоди під час здійснення морського рибного промислу.

Морська арбітражна комісія вирішує також спори, що виникають у зв'язку з плаванням морських суден і суден внутрішнього плавання по міжнародних ріках, у випадках, вказаних у законодавстві, а також спори, зв'язані із здійсненням суднами внутрішнього плавання закордонних перевезень. Тобто компетенція Морської арбітражної комісії має спеціальний характер, в порівнянні з компетенцією Міжнародного арбітражного комерційного суду, яка носить загальний характер.

Торгово-промислова палата України затверджує Регламент Міжнародного комерційного арбітражного суду та Морської арбітражної комісії, порядок обчислювання арбітражного збору, ставки гонорарів арбітрів та інших витрат суду, сприяє їх діяльності [15].

Необхідно зазначити, що роль міжнародного комерційного арбітражу як одного з альтернативних способів вирішення спорів постійно зростає. Більшість міжнародних контрактів укладається з відповідним арбітражним застереженням і з волевиявленням сторін передати спір на розгляд саме до міжнародного комерційного арбітражу.

В юридичній літературі вірно відмічається, що із-поміж безумовних переваг міжнародного арбітражу можна виокремити:

1. Можливість сторін визначати процедуру арбітражного розгляду на власний розсуд, самостійно вирішуючи процесуальні питання, такі як мова арбітражу, місце арбітражу, кількість арбітрів тощо.

2. Чітку регламентацію процесуальних строків та їх дотримання на практиці. На відміну від державних судів, які через свою завантаженість не завжди можуть забезпечити швидкий та оперативний розгляд справи, міжнародний комерційний арбітраж забезпечує винесення рішень у передбачені відповідним регламентом строки.

3. Зрозумілість і простоту процесу, відсутність жорстких процесуальних норм, властивих державній судовій системі.

4. Спеціалізацію арбітрів на міжнародному праві, що дозволяє ефективно вирішувати спори, що мають міжнародний елемент.

5. Вищий рівень довіри з боку сторін через незалежність міжнародного арбітражного суду від національної судової системи конкретної країни. Спір розглядається нейтральною установою, а не судом країни однієї із сторін.

6. Додаткові процесуальні гарантії. Сторони можуть уникнути незнайомих процесуальних аспектів націо-

нального законодавства однієї із сторін, адже обираючи арбітраж, обидві сторони, по суті, обирають процедуру, яка обом однаково знайома, тоді як вибір процесуального законодавства країни однієї зі сторін ставить іншу сторону в менш вигідні умови [16, с. 39].

7. Конфіденційність. Розгляд справи у міжнародному комерційному арбітражному суді є закритим. Відповідно ст. 68 Регламенту МКАС при ТПП України встановлює, що розгляд справ або інша пов'язана з ними діяльність МКАС є конфіденційною [17]. Принципу конфіденційності дотримуються також інші міжнародні арбітражні установи.

8. Остаточність арбітражного рішення. Зазначена перевага забезпечує сторонам впевненість у швидкому процесі, на відміну від системи національних судів, де майже всі спори проходять щонайменше дві інстанції, а рішення набирає законної сили тільки після закінчення строку на його оскарження. Дискусійним, за відсутності можливості оскаржити арбітражне рішення по суті, і надалі є питання вірогідності помилки арбітрів. Звичайно, цей ризик є очевидним недоліком остаточності арбітражного рішення, на який сторони мають зважити перед прийняттям рішення про вибір арбітражу як інстанції для вирішення спорів і співвіднести зазначений ризик із перевагами арбітражного суду [11, с. 27].

Очевидність вищевикладених переваг робить міжнародний комерційний арбітраж як самостійної постійно діючої арбітражної установи (третейського суду) в Україні дедалі привабливішим для бізнесу, який провадить міжнародну діяльність. Відповідно постає питання про можливість розширення компетенції Міжнародного комерційного арбітражного суду або Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України.

Маємо зупинитись над тим, що сам термін «компетенція» неоднозначно розуміється в правовій науці. Так, Г. Цірат визначає «компетенцію» у вузькому та широкому розумінні. У вузькому розумінні питання компетенції третейського суду полягає в тому, чи віднесений до його компетенції розгляд того чи іншого окремого питання під час розгляду спору по суті, а в широкому розумінні питання компетенції полягає в тому, чи має певний склад третейського суду право, основане на волі сторін спору, відображеній в арбітражній угоді, розглядати цей спір та чи підпадає цей спір під умови арбітражної угоди [18, с. 179–180]. О. Волощук під компетенцією міжнародного комерційного арбітражу розуміє коло основних повноважень міжнародного комерційного арбітражу, якими він наділений у силу міжнародних договорів та національного законодавства держави, і які дозволяють йому відповідно до волі сторін, вираженої в арбітражній угоді, вирішувати спори господарюючих суб'єктів, що впливають із зовнішньоекономічних угод [3, с. 118]. Ю. Притика підкреслює, що в науці під компетенцією прийнято розуміти сукупність повноважень (прав та обов'язків) [8; 11].

Тобто фактично під компетенцією міжнародних комерційних арбітражів розуміється певна сукупність їх повноважень з вирішення спору по суті, а також повноважень з ведення розгляду справи, які гарантують виконання вимог справедливої процедури. Слід зазначити, що питання компетенції арбітражного суду та порядку встановлення наявності/відсутності такої компетенції має значне теоретичне і практичне значення.

Слід зазначити, що проблема можливості розширення компетенції міжнародного комерційного арбітражного суду як самостійної постійно діючої арбітражної установи (третейський суд) в Україні активно обговорюється в юридичній літературі. Так, К. Спиридонова вважає за можливе таке розширення за рахунок: спорів між учасниками та юридичною особою щодо права власності на майно, яке є вкладом до статутного капіталу, щодо повернення вартості частки у статутному капіталі, щодо оскарження

рішень органів управління; питань щодо наслідків процедури банкрутства для арбітражного провадження, яке було відкрито до початку такої процедури; спорів, що виникають при укладанні, зміні, розірванні і виконанні правочинів, предметом яких є нерухоме майно; надання сторонам договору, укладеного за результатами публічної закупівлі, можливості самостійно прийняти рішення щодо вирішення спорів у міжнародному арбітражному суді [11, с. 162–165].

Позицію авторки слід підтримати так як це повністю узгоджується з проєвропейським напрямком розвитку вітчизняного законодавства та розширення ролі та значення можливостей використання несудових органів цивільної юстиції, включаючи міжнародний комерційний арбітраж

Обрання Україною за мету гармонізація з європейським законодавством вимагають від законодавця, зокрема й у сфері діяльності Міжнародного комерційного арбітражного суду, не тільки вивчення провідних тенденцій,

характерних законодавств європейських країн, а й оцінку можливості та необхідності внесення відповідних змін до законодавства України [11, с. 168].

Висновки. Вважаємо, за можливе розширення компетенції міжнародного комерційного арбітражного суду як самостійної постійно діючої арбітражної установи (третейський суд) в Україні. Подальше розширення компетенції міжнародного комерційного арбітражного суду не буде сприяти гармонізації українського законодавства з законодавством Європейського Союзу, та забезпечить інвестиційну привабливість, розвантажить судову систему та зможе гарантувати сторонам правовідносин можливість вільно обрати спосіб вирішення спорів, залучаючи різні арбітражні інституції, зокрема Міжнародного комерційного арбітражного суду або Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України, та використовуючи усі їх переваги.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мирось К. В. *Форми господарського судочинства та місце в них справ про оспорювання рішень міжнародного комерційного арбітражу. Актуальні проблеми у сучасній науці.* 2023. № 10 (16). С. 382–389.
2. Винокурова Л. *Порядок розгляду спорів у міжнародному комерційному арбітражі.* *Право України.* 2011. № 1. С. 79–96.
3. Волощук О.Т. *Поняття та правова природа компетенції міжнародного комерційного арбітражу.* *Порівняльно-аналітичне право.* 2013. № 3. С. 116–120.
4. Гуменюк В. *Компетенція Міжнародного комерційного арбітражу при розгляді зовнішньоторгових спорів.* *Право України.* 2008. № 8. С. 124–129.
5. Гуменюк В. *Правові аспекти діяльності Міжнародного комерційного арбітражу.* *Право України.* 2008. № 4. С. 139–143.
6. Нагнибіда В.І. *Механізм правозастосування при вирішенні спорів у міжнародному комерційному арбітражі: монографія.* Київ: Гельветика, 2020. 492 с.
7. Притика Ю., Притика Д. *Новели провадження у справах про оскарження рішень третейських судів та оспорювання рішень міжнародних комерційних арбітражів у цивільному процесуальному законодавстві України.* *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка.* 2019. № 3 (110). С. 29–34.
8. Притика Ю.Д., Амборський А.В. *Щодо поняття і складових арбітрабельності: теоретичний аналіз.* *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки».* 2016. Том. 2. Випуск 1. С. 10–13.
9. Спиридонова К. *Компетенція міжнародного комерційного арбітражу.* *Підприємництво, господарство і право.* 2021. № 7 (305). С. 22–28.;
10. Спиридонова К. *Арбітрабельність спорів: питання теорії та практики.* *Юридичний вісник.* 2022. № 4. С. 156–164.
11. Спиридонова К. С. *Арбітрабельність спорів в міжнародному комерційному арбітражі.* Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Спеціальність 081 – право. Галузь знань 08 – право. Київ, 2024. 199 с.
12. Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж» № 4002-XII від 24 лютого 1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4002-12#Text>. (дата звернення 10.05.2024).
13. Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України (ICAC) URL: <https://icac.org.ua/> (дата звернення 10.05.2024).
14. Інформація про діяльність ICAC при ТПП України за 2023 рік. URL: https://icac.org.ua/wp-content/uploads/report_ukr_2023_sajt.pdf (дата звернення 10.05.2024).
15. Положення про Морську арбітражну комісію при Торгово-промисловій палаті України. Додаток № 2 до Закону України "Про міжнародний комерційний арбітраж" від 24 лютого 1994 року № 4002-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4002-12#Text> (дата звернення 10.05.2024).
16. Мальський М.М. *Арбітражна угода: теоретичні та практичні аспекти: монографія.* Львів: Літопис. 2013. 374 с.
17. Регламент Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України. URL: https://icac.org.ua/wpcontent/uploads/Reglament_UA_2020_print_1603953966.pdf (дата звернення: 01.05.2024).
18. Міжнародний комерційний арбітраж : навч. посіб. К.: Алерта, 2019. 410 с.